

Azóta nekik is, nekünk is jobb a sorsunk, különösen 1867-től kezdve, amikor valamelyest helyreállították az alkotmányos életet.

De a magyar és a román nép csak akkor élne boldogságban, ha a magyar nemzet ügye győzne, mert ez az érdeke a román népnek is, hiszen mi az egyenlőséget hazánk minden hű és jó fia részére kívánjuk, bármilyen nyelvhez és valláshoz tartozzék is.

Ha mi lennénk kormányon, akkor a román, magyar, szlovák stb. nép látná, hogy mi nem azt tartjuk, hogy a nép csak arra jó, hogy katonát adjon és adót fizessen, hanem mindenkit az ország állampolgárának tekintünk, s kötelességünknek tartjuk a sorával való törődést.

Jogot kell adnunk a népnek a helyi önkényurak és kiszípolozók ellen, munkát kell adnunk neki, s ahol s ahogy csak lehet, segítenünk kell a népet; a kormányzásba a legszigorúbb takarékoskodást kell bevezetnünk, hogy az adók ne emelkedjenek folytonosan, hanem egyszer kevesebb is legyen. Meg kell csinálnunk, hogy a fiúk három év helyett csak két évig legyenek katonák, és még sok szép dolgot.

Nekünk, az igazi magyar nemzetnek, eszünkben sincs, hogy bántsuk a román nép nyelvét, sőt ellenkezőleg, a mi részünkről szeretettel hoznánk áldozatot a román nép művelődési és egyházi céljaiért. De nagyon örülni fogunk, ha a románok saját érdekükből megtanulják a magyar nyelvet is, mert akkor rendelkezésükre áll bármilyen hivatal, ha megvan a képzettségük, mivel az állam hivatalos nyelve a magyar nyelv. Ha a románok, akik Amerikába mennek, hogy mindennapi kenyerüket megszerezzék, érdemesnek tartják megtanulni az angol nyelvet, Amerika hivatalos nyelvét, nagyon jól teszik, ha alkalmuk van rá itt, itthon megtanulni a magyar nyelvet, mert itt van a hazájuk, itt születtek, itt élnek, s ha Isten segít, hogy győzzünk, akkor itt munkát is fognak találni. Könnyebben és jobban, mint Amerikában, ahol szeretteiktől elválasztva élnek.

Sokat kell még harcolnunk, hogy elérjük célunkat, de ha többen harcolunk a jogért és a közjóért, akkor annál hamarabb győzünk!

B

1906 jan. 16

A Román Nemzeti Párt sajtójának elutasító kommentárja az ellenzéki koalíció Kossuth Ferenc és gr. Apponyi Albert kezdeményezte „román akció”-járól¹

Kossuth után Apponyi is jelentkezik, hogy „illusztrálja” a kossuthista *Lumina* című lapot egy cikkel, amelyben „meg akarja világítani” a sokat bolygatott nemzetiségi kérdést.

Mindjárt előljáróban a gögös gróf kijelenti, hogy örömmel és rokonszenvvel köszönti a *Luminat*, amely „a mi román nyelvű testvéreink” körében a független Magyarország mint e haza lakossága összessége, boldogsága és mindenki szabadsága alapjának eszméjét hirdeti. Csak a független Magyarország dicső eszméje egyesítheti az agyakat, csak ez nivellálhatja, csak ez teszi lehetővé az érdekellentétek és a meg nem értésre alapozott érzelmek sűrűlődségeinek eltűnését.

Kijelenti ezután, hogy a magyar függetlenség eszméjéért vívott harcok egyben szabadságharcok is voltak, és vívmányaik új eredményekkel gyarapították a haza minden polgárának szabadságjogait. Ezekkel ellentétben a magyar függetlenség ellenfelei nemcsak a hazára mint összességre, hanem az egyes egyénekre külön-külön is a rabság jármát kényszerítették.

Miként is volt 1848-ban, és mi történt 1850-ben? Mikor az előző évek kötöttségeiből az ország a függetlenség biztosítása révén, a jobbágyot is állampolgárrá téve, felszabadult, kérdezte akkor Kos-

¹ A közlemény eredeti címe és leköhelye: *Apponyi des pre cestiunea nationalitătilor* – Apponyi a nemzeti-ségi kérdésről. *Gazeta Transilvaniei*, 1906. jan. 16; 2. sz. 2–3. l. – Az időszak függetlenségi közeledési sajtó-akciói közül l. még *Szivák Imre* országgyűlési képviselő cikkét a temesvári függetlenségi sajtóban. (*A nemzetiségek és az alkotmányvédelem*. Temesvári Hírlap 1906. jan. 14.; 11. sz.)

suth, Deák vagy bármely munkatársa, hogy a felszabadítandó jobbágypolgár magyar, szlovák vagy román [nemzetiségű]? Vajon nem ugyanazon szabadság napja ragyogott fel nyelvi különbség nélkül minden állampolgárra? S amikor 1850-ben ráborult a magyarokra az elnyomás sötét éjszakája, ennek zsarnokai gyújtottak-e legalább egy parányi világot a haza nem magyar polgárai számára? Vajon nem ugyanaz a rabság lett úrrá mindenki fölött, mihelyt felszámolták a magyar haza függetlenségét?

Apponyi gróf ezután így folytatja:

„Ha nem magyar testvéreinknek vannak panaszai, vajon nem azonosak ezek azokkal, amelyek a magyarul beszélő népet is nyomják? S ha vannak még külön panaszai velünk szemben, mi az, ami ezek elfogulatlan vizsgálata útjában áll? Nem az-e, hogy a szűk keretekbe szorított magyar nemzeti élet nem bízik erkölcsi erejében? Nem az, hogy csekély eszközökre van utalva, mivel hiányoznak azok a nagy hódító erők, amelyek fejlődése egyedül teszi lehetővé a lelkekben a politikai nemzet egységét. Milyen nagy, milyen hatalmas vonásokat hozna nemzeti politikánkba függetlenségünk és nemzeti létünk teljességének birtoklása!

A függetlenség az a megoldás, amitől minden egészséges és természetes lesz, mivel a függetlenség a nemzeti lét természetéhez tartozik. Függségi helyzetben viszont minden megváltozik és eltorzul, és minden probléma megoldhatatlanná válik. A független Magyarország nem lesz kénytelen külön igényként a nem magyar állampolgároktól megkívánni, hogy ragaszkodjanak a magyar hazához, mert [e haza] fényes vonzerejénél fogva kitörölhetetlenül létrejön, intézményeinek jótéteményei által megszilárdul ez a ragaszkodás. A magyar államnyelv, mihelyt megszabadul megalázott helyzetéből, melynek következtében az állami intézmények egy részéből ki van rekesztve, nyitott ajtókra fog találni minden polgár lelkében. Mert ez nem azért kér bebocsátást, hogy elnyomja saját nyelvüket és ezzel kapcsolatban kulturális törekvéseiket, hanem azért, hogy a haza minden polgárát szellemi kapcsolatban összeolvassza, hogy mindenki útját egyaránt egyengesse a legmagasabb pozíciók felé, s mindenkit a szabad és dicső hazához való ragaszkodásban ugyanazzal az eszmei kapcsolattal segítsen.

Álmok mindezek? Nem, ez a való igazság, amely a néplektan alapjára épül, de több is ennél: ez hazánk jövőjének képe.”

Így szól Apponyi Kossuth *Lumináján* keresztül a nemzetiségekhez. Szárazon és lelketlenül beszél, szavai nem találnak befogadásra, mert hiányzik belőlük az igazság és az őszinteség. Mi közöltük ezeket, hogy lássák, milyen elméletekkel és érvekkel erőlködnek Kossuth lapjának „felvilágosítói” meggyőzni a nemzetiségeket, hogy csak a függetlenségek táborába lépve emelhessenek igényt ők is erre a „szabadság”-ra és „jólét”-re.

C

1906 jan. 22

Kossuth Ferenc újabb sajtónyilatkozata a magyar – román nemzetiségpolitikai közeledés ügyében:
„A magyarok és a románok”¹

Kossuth Ferenc a *Lumina* című román nyelvű függetlenségi lap vasárnapi számába a nemzeti-ségi kérdésről a következő nagy fontosságú cikket írta:

Sok félreértés volt és van a magyarok és a románok közt; pedig ez nem jól van így; nem is indokolt ez!

A románok féltik nemzetiségüket, nyelvüket, saját szellemű haladásukat, szokásaikat, jogaikat, vallásukat.

¹ A közlemény lelohelye: Budapest, 1906. jan. 22; 21. sz. 1–2. l. — A cikket rövid kivonatban kommentár nélkül ismerteti a Román Nemzeti Párt sajtója is. (Vö. *Maghiarii si Româniî — Magyarok és románok. Gazeta Transilvaniei*, 1906. jan. 24; 7. sz. 1–2. l.)